

Plan for Den kulturelle skolesekken 2022 – 2026

Innhold

1. Om Den kulturelle skolesekken.....	5
1.1 Hva er Den kulturelle skolesekken?.....	5
1.2 Nasjonale mål og føringer.....	5
1.3 Finansiering av ordningen	6
1.4 Ansvar, organisering og aktører i DKS.....	6
2. Samarbeid som forutsetning for DKS	8
2.1 Samarbeid med Viken fylkeskommune	8
2.2 Samarbeid med frivilligheten	8
2.3 Samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner	9
2.4 Samarbeid med skolene	10
2.5 Samarbeid med andre kommunale instanser og avdelinger	11
3. Lokale satsningsområder mot 2026	12
3.1 Likeverdig kunst- og kulturtilbud til alle elever	12
Harmonisering	12
Inkludering	13
Tiltak for å nå et likeverdig kunst- og kulturtilbud:	13
3.2 Variasjon og relevans i tilbudet	13
Prioritering av uttrykk og formidlingsform	13
Ulikt formidlingsformat.....	13
Fordeling og forutsigbarhet.....	13
Relevante og representative tilbud.....	14
Mangfold.....	14
Tiltak for å sikre variasjon og relevans i tilbudet:	14
3.3 Elevdeltagelse – elevene skal få oppleve, skape og utforske	16
Publikum versus deltager	16
Utforskning av kulturuttrykk.....	16
Formidlingsarena	16
Tiltak for å sikre elevdeltagelse:	16
3.4 Lokal identitet og tilhørighet.....	18
Lokalhistorie, samfunnsperspektiv og felles identitet	18
Lokale kunst- og kulturinstitusjoner	18
Tiltak for å sikre lokal identitet og tilhørighet:	18

4. Lovverk og overordnede mål.....	18
4.1 Kulturlova	18
4.2 FNs barnekonvensjon	19
Barns rett til kunst og kultur.....	19
Barns rett til å ytre seg.....	19
Barns rett til informasjon som skaper forståelse, kunnskap og sosiale ferdigheter.....	19
Barns rett til utdanning som skaper respekt for egen og andres kultur	20
4.3 Overordnede mål for grunnsopplæringen i Norge.....	20
Opplæringslovens formålsparagraf.....	20
Opplæringens verdigrunnlag.....	20
Læring, utvikling og danning.....	20
4.4 Lillestrøm kommunes overordnede mål	21

1. Om Den kulturelle skolesekken

1.1 Hva er Den kulturelle skolesekken?

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en nasjonal ordning som skal sikre et profesjonelt kunst- og kulturtilbud i skolen for barn og unge i hele landet. Tilbudene gis innenfor uttrykkene film, kulturarv, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst. Ordningen er et samarbeid mellom kultursektoren og utdanningssektoren på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Samarbeid på alle nivå er viktig for å sikre god planlegging, forankring og tilrettelegging. Både kultursektoren og utdanningssektoren bidrar hver for seg og i fellesskap til danning, kritisk tenkning og demokratibygging. Gjennom samarbeidet om DKS er målet å sikre at barn og unge får oppleve, blir kjent med og utvikler forståelse for profesjonelle kunst- og kulturuttrykk av alle slag, og samtidig bidra til barn og unges danning og utdanning. Blant de overordnede verdiene og prinsippene for grunnsopplæringen heter det at elevene skal få oppleve et bredt spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen. DKS-ordningen er det viktigste virkemiddelet vi har for å unngå geografiske og økonomiske skjevheter når det gjelder tilgang til og bruk av kunst- og kulturtilbud. Den gir også muligheter for kunstnere og tradisjonsoverføring der frivilligheten deltar.

1.2 Nasjonale mål og føringer

DKS ble etablert som en nasjonal ordning i 2001, og har helt siden starten hatt både en kulturpolitisk og en utdanningspolitisk begrunnelse og forankring. Den første stortingsmeldingen som direkte omhandlet DKS ble lagt fram i 2002 (St.meld. nr. 38 (2002-2003) *Den kulturelle skolesekken*), og tok for seg hvordan DKS skulle være innrettet på nasjonalt nivå. Dette ble fulgt opp av St.meld. nr. 8 (2007-2008) *Kulturell skolesekk for framtida*. Våren 2021 ble Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele* lagt fram og vedtatt. Meldingen tar for seg kunst og kultur for, med og av barn og unge i et bredt spekter, og DKS er viet et eget kapittel. Stortinget vedtok enstemmig å be regjeringen videreføre ordningen med Den kulturelle skolesekken (DKS), samt tydeliggjøre at målet med DKS fortsatt skal være å medvirke til at elever får et profesjonelt kunst- og kulturtilbud.

I den nyeste stortingsmeldingen heter det at Den kulturelle skolesekken skal

- vere eit gratis tilbud for alle barn og unge i grunnskolen og vidaregåande skole og skal tilbydast jamleg
- sikre at barn og unge får eit likeverdig kunst- og kulturtilbod av høg kvalitet, uavhengig av kvar dei bur, slik at dei kan gjere seg kjende med og utvikle forståing for eit variert spekter av kulturuttrykk
- bidra til barn og unge si danning og utdanning, slik dette er formulert i overordna del og læreplanar i fag
- formidle eit kulturtilbod som blir opplevd som relevant, og som representerer et kulturelt mangfald av tilbod og utøvarar
- vere eit samarbeid mellom kultursektoren og utdanningssektoren på alle nivå for å sikre god planlegging, forankring og tilrettelegging
- bidra til å styrkje norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar
- bidra til å formidle kunst- og kulturtilbod til barnehagebarn

1.3 Finansiering av ordningen

DKS-ordningen finansieres av statlige midler (spillemidler) og kommunale midler. Kulturtanken forvalter de statlige midlene til ordningen. Dette er spillemidler som skal brukes i tråd med mål og prinsipper for ordningen som vedtatt i St.meld. nr. 38 (2002–2003) *Den kulturelle skulesekken*, St.meld. nr. 8 (2007–2008) *Kulturell skulesekk* for framtida og Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele*. Spillemidlene som går til DKS blir fordelt til fylkeskommunene og kommunene etter en fordelingsnøkkel. Denne nøkkelen tar hensyn til elevtall, geografiske avstander og infrastruktur. Det har vært et prinsipp at spillemidlene ikke skal gå til administrasjon, så dette inngår som en del av egeninnsatsen for fylkeskommunene og kommunene i DKS. Det er en forutsetning at ordningen prioriteres både på lokalt og regionalt nivå for at de nasjonale målene skal kunne nås. I Lillestrøm kommune finansieres DKS-ordningen av kommunale midler både fra kommunalområde for kultur, skole og kulturskole, i tillegg til mottatte spillemidler gjennom fylkeskommunen.

1.4 Ansvar, organisering og aktører i DKS

Kulturtanken har det nasjonale ansvaret for DKS, og er en statlig fagetat for kunst og kultur til barn og unge. De skal være en nasjonal koordinerende instans for utvikling av kvalitet og samarbeid i DKS-ordningen, og forvalter de statlige midlene til ordningen.

Viken fylkeskommune (DKS Viken) og Lillestrøm kommune har en samarbeidsavtale om levering av DKS-tilbud innen faste kunst- og kulturuttrykk til grunnskolen, og deler sånn sett ansvaret om å nå målene for ordningen. DKS Viken har produsenter innenfor hvert kunstuttrykk, og har en egen kontaktperson/turnélegger for Lillestrøm kommune.

Den kulturelle skulesekken i Lillestrøm kommune er administrativt plassert i **avdeling Barn og unge** i kommunalområdet for kultur. Avdelingen har ansvaret for alle lokale DKS-tilbud til grunnskolen; fra planlegging, turnélegging og tilrettelegging, til gjennomføring, arrangementsledelse, utøverkontakt og evaluering. Likeledes ligger all kontakt med fylkeskommunen og koordinasjon av tilbudene levert fra DKS Viken her. Arbeidet med produksjonene skjer i samarbeid med et stort antall samarbeidspartnere, både internt i kommunen, med lag og foreninger, kunst- og kulturinstitusjoner og med profesjonelle enkeltutøvere.

Styringsgruppen for Den kulturelle skulesekken i Lillestrøm ledes av kommunalsjef for kultur, og består også av kommunalsjef for skole og avdelingsleder for Barn og unge. Styringsgruppen har det overordnede ansvaret for DKS, og bidrar til et godt samarbeid mellom kommunalområdene for skole og kultur, og til drift og utvikling av DKS.

Kulturkontakten er en ansatt ved hver skole som har et spesielt ansvar for å følge opp DKS på sin skole. Et av målene for DKS-ordningen er å sikre at tilbudet blir godt forankret i skolen, og her spiller kulturkontaktene en sentral rolle. Kulturkontakten fungerer som et bindeledd mellom egen skole og både fylke og kommune, og deler informasjon om DKS-tilbud til lærerne på de ulike klassetrinnene. Den kan også bidra med praktisk tilrettelegging i forbindelse med DKS-besøk på skolen, og har ansvar for utvelgelse og oppfølging av kulturvertene. DKS-planleggerne i avdeling Barn og unge innkaller kulturkontaktene til egne nettverksmøter, som er en arena for deling av informasjon, erfaringsutveksling og evaluering av DKS-tilbud.

Kulturvertene er elever som har egne oppgaver knyttet til DKS, og deltar med planlegging og medvirker under gjennomføring av kulturarrangementene på skolen. De som ønsker å bli kulturverter må søke på stillingen, og velges for ett år av gangen. I starten av skoleåret deltar de på et felles kulturvertkurs for å bli kjent med oppgavene, og på slutten av skoleåret får de en egen belønningsdag. De lokale DKS-planleggerne har ansvaret for innhold og planlegging av de to felles kulturvertarrangementene, mens kulturkontakten sørger for oppfølging av kulturvertene på den enkelte skole gjennom skoleåret.

Kunstnere og formidlere i DKS-produksjoner kan være profesjonelle aktører innen ulike kunstuttrykk, som musikere, skuespillere, dansere, forfattere, billedkunstnere eller kunstformidlere, eller det kan være en arkeolog eller en historiker som formidler om et tema innen kulturarv. Det kan også være en museumspedagog, en bibliotekansatt med barne- og ungdomslitteratur som sitt fagfelt, en kulturskolelærer eller en profesjonell forteller. Innenfor kulturarvproduksjonene møter elevene ofte formidlere fra lag og foreninger, som gjerne stiller frivillig for sitt lag. Dette kan være formidlere med en spesiell kompetanse innen lokalhistorie, et bestemt kulturminne, eller f.eks. spesielle håndverkstradisjoner.

2. Samarbeid som forutsetning for DKS

Samarbeid med en lang rekke ulike aktører er grunnlaget for et variert og relevant DKS-tilbud til elevene i Lillestrøm kommune.

2.1 Samarbeid med Viken fylkeskommune

Fra høsten 2021 har Lillestrøm kommune inngått en ny samarbeidsavtale med fylkeskommunen, som består av faste tilbud innenfor alle de seks etablerte kunst- og kulturuttrykkene i DKS. Avtalen er i første omgang ettårig, men vil få et lengre tidsperspektiv når fylket er bedre etablert.

Gjennom samarbeidsavtalen mottar alle elever fra ett til fire DKS-tilbud fra DKS Viken hvert skoleår. Dette innebærer at alle elever på barneskolen får oppleve én skolekonsert og én teaterforestilling hvert år, i tillegg til at det leveres tilbud til enkelttrinn innenfor andre uttrykk. Elever på ungdomstrinnet får oppleve én skolekonsert hvert år, og en teaterforestilling annethvert år. I tillegg leveres det tilbud innen andre uttrykk til enkelttrinn.

Lillestrøm kommune utfyller tilbudet fra fylket med lokale produksjoner, slik at det totale DKS-tilbudet utgjør en helhet. De lokale tilbudene bidrar til større variasjon og bredde, og sikrer en lokal forankring.

Fokusområder fram mot 2026:

- Ha dialog med DKS Viken om innholdet i leveransen gjennom samarbeidsavtalen, slik at lokale tilpasninger og behov ivaretas.

2.2 Samarbeid med frivilligheten

Mange av de fremste ekspertene på lokalhistorie, kulturminner og historiefortelling befinner seg i lag og foreninger i kommunen, og det er lang tradisjon for å samarbeide med frivilligheten om lokale kulturarvtilbud. Det å samarbeide med frivilligheten er positivt ikke bare i et kulturelt perspektiv og for elevene, men også med tanke på folkehelse og livsmestring for frivilligheten. Gjennom deltagelse i DKS får de frivillige meningsfulle oppgaver knyttet til formidling og aktiviteter med elever, delt av sin kunnskap og bidratt i et fellesskap. Møter mellom ulike generasjoner er verdifullt for både barn og eldre, og bidrar til økt forståelse og fellesskap.

Fokusområder fram mot 2026:

- Styrke og videreutvikle samarbeidet med lag og foreninger om lokale kulturarvtilbud.

Lag og foreninger som har bidratt under DKS-tilbud de siste årene: Blaker bygdekvinnelag, Blaker og Sørum historielag, Fet historielag, Fet husflidslag, Fetsund lenseminneforening, Gansbrukets venner, Huseby gårds venner, Kjeller flyhistoriske forening, Lillestrøm historielag, Lillestrøm & Omegn Bueskyttere, Romerike historielag, Sagelvas venner, Skedsmo bygdekvinnelag, Skedsmo historielag, Skedsmo husflidslag, Slora mølles venner, Støttegruppa Skauen, Veteranbussklubben Ing. MO Schøyens Bilcentraler AS og Vølneberg vevring.

2.3 Samarbeid med kunst- og kulturinstitusjoner

I Lillestrøm kommune er vi heldige som har flere kunst- og kulturinstitusjoner i vår nærhet. Disse institusjonene bør være synlige og attraktive møteplasser for innbyggerne, og gjennom DKS sørges det for at alle elever blir kjent med dem.

Nitja senter for samtidskunst samarbeider med DKS Viken om levering av DKS-tilbud innen visuell kunst gjennom sin avdeling Pilotgalleriet, både i form av turnéer ut til skolene, og i form av formidlinger i kunstsenteret. Alle elever i Lillestrøm bør ha minst ett DKS-tilbud som galleribesøk i Nitja i løpet av sine ti år i grunnskolen.

Unge Viken teater er en av leverandørene av scenekunst gjennom fylket, og elevene i Lillestrøm kommune vil derfor oppleve teaterproduksjoner fra Unge Viken teater i løpet av årene i grunnskolen. Med sin sentrale plassering i Lillestrøm sentrum og særlige fokus på barn og unge, er teateret en naturlig samarbeidspartner også for DKS lokalt.

Museene i Akershus (MiA) har vært en viktig samarbeidspartner i mange år, spesielt innen kulturarv og formidling rundt bygd- og bondesamfunnet og teknisk-industrielle kulturminner. I lokal sammenheng står MiA for fagkunnskap og profesjonell formidlingskompetanse, og i tilbud der både MiA som en kulturinstitusjon og lokale lag og foreninger er involvert, blir helhetsopplevelsen for elevene spesielt god.

Lillestrøm kultursenter er en viktig aktør i kulturlivet i Lillestrøm. Gjennom flere år har det vært et godt samarbeid mellom kultursenteret og DKS, blant annet i forbindelse med kulturvertordningen. Det å la elever bli bedre kjent med kultursenteret synliggjør at det er mange yrker innen kulturlivet utover det å være skuespiller eller musiker som bidrar til at en sceneproduksjon kan vises.

Panta Rei Danseteater (PRD) samarbeider med DKS Lillestrøm om det kreative dansetilbudet Frie Fraspark, som har vært et lokalt satsningsområde i over 15 år. Elevene deltar i verksteder i kreativ dans hvor de får være medskapende koreografer, og får delta i danseforestillinger sammen med profesjonelle dansere. Tilbudet gir stor skaperglede og har verdi både i et dannelsesperspektiv og i et kulturelt perspektiv.

Fokusområder fram mot 2026:

- Videreføre samarbeidet med lokale kunst- og kulturinstitusjoner, samt andre etablerte samarbeidspartnere med profesjonelle utøvere.

2.4 Samarbeid med skolene

Et godt samarbeid mellom skolene og DKS-planleggerne er nødvendig for å kunne utvikle tilbud som er tilpasset rammene i skolen, både faglig og praktisk, og for at tilbudene skal oppleves relevante. Dette er også viktig for at DKS skal forankres og være noe både skoleledere, lærere og elever føler eierskap til. Nettverket for kulturkontakter er en etablert arena for kommunikasjon mellom DKS-planleggere og kulturkontakter, mens faggruppene er et nettverk med potensiale for tettere dialog.

Fokusområder fram mot 2026:

- Styrke samarbeidet med skolene gjennom både kulturkontakter og faggrupper, og ha særlig dialog med dem om hvordan DKS-tilbudene kan være relevante for læreplanen.
- Invitere lærerne til å evaluere lokale DKS-tilbud, og bruke innspillene til å justere og forbedre dem.

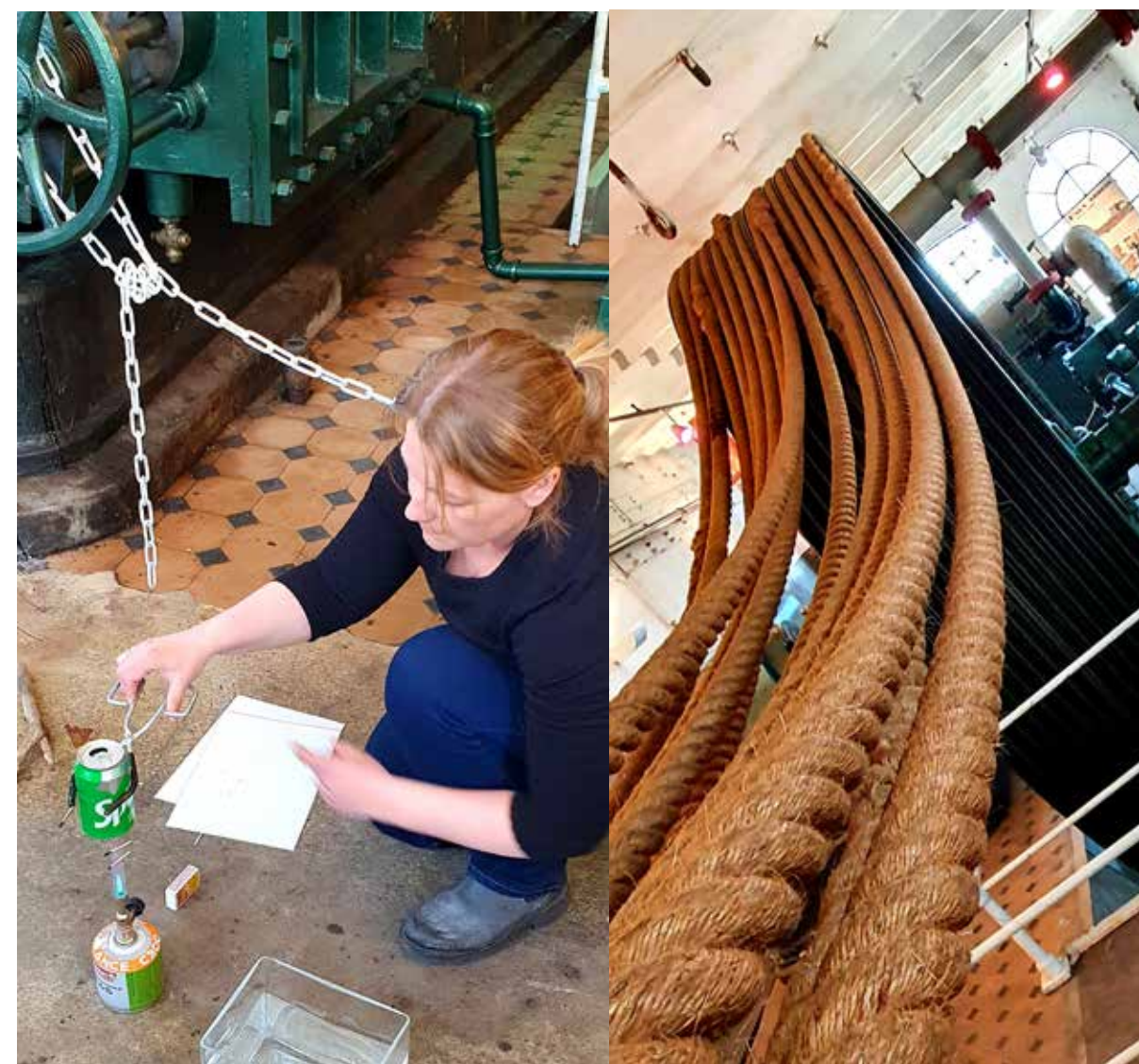

2.5 Samarbeid med andre kommunale instanser og avdelinger

Det er god samfunnsøkonomi å bruke ressursene vi har tilgjengelig på best mulig måte, og det gjøres i stor grad i samarbeid knyttet til DKS. Lillestrøm kulturskole er et kommunalt ressurscenter for musikk og andre kunst- og kulturuttrykk i kommunen, og samarbeider tett med blant annet grunnskolen og DKS. Ansatte i kulturskolen benyttes som utøvere i DKS-tilbud, og elever fra kulturskolen bidrar med musikkinnslag under musikktilbud som gis i samarbeid med kantorer fra Lillestrøm kirkelige fellesråd. Andre samarbeidspartnere i kommunen er Lillestrøm realfagssenter og Lillestrømbibliotekene. Begge bidrar med planlegging og formidling under DKS-tilbud – realfagssenteret i form av å knytte lokal industrihistorie til realfagsforståelse, og biblioteket i form av formidling av litteratur, der de knytter det opp mot den nye læreplanen for norskfaget. DKS har også jevnlig dialog med nettverket for skolebibliotekarere, blant annet for å inkludere litteraturtilbudene i planene for leseopplæring i skolen. Samarbeid på tvers av fagområder og avdelinger bidrar til dybdelæring, og gir elevene muligheten til å se et større bilde.

Fokusområder fram mot 2026:

- Styrke og videreutvikle internt samarbeid på tvers av avdelinger.

3. Lokale satsningsområder mot 2026

Å videreutvikle og forbedre DKS-tilbudet er et kontinuerlig arbeid, som skjer i dialog med samarbeidspartnere og mottaksapparat. Etter at Lillestrøm kommune ble etablert er det igangsatt en harmoniseringsprosess av DKS, slik at det blir en felles DKS-plan for alle elever i kommunen. I denne prosessen har det blitt definert noen satsningsområder for DKS Lillestrøm.

- Likeverdig kunst- og kulturtilbud til alle elever
- Variasjon og relevans i tilbudet
- Elevdeltagelse – elevene skal få oppleve, skape og utforske
- Lokal identitet og tilhørighet

3.1 Likeverdig kunst- og kulturtilbud til alle elever

Et av de nasjonale målene for DKS er å sikre at barn og unge får et likeverdig kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet, uavhengig av hvor de bor. Dette er også et mål for DKS lokalt i Lillestrøm kommune. Uavhengig av hvor i kommunen elevene bor, skal de få et likeverdig tilbud.

Harmonisering

Arbeidet med å harmonisere de lokale DKS-tilbudene er påbegynt, og målet er at alle elever på det samme klassetrinnet får et likt antall DKS-tilbud innen de samme kunstuttrykkene hvert skoleår. Harmoniseringsarbeidet skjer gjennom følgende tiltak:

- Utvide eksisterende tilbud til alle elever på samme klassetrinn
- Videreføre ulike tilbud innenfor et felles tema
- Utvikle nye tilbud til hele klassetrinn
- Kutte i eksisterende tilbud

Alle fire tiltak er nødvendige for å oppnå et likeverdig tilbud, samt en helhetlig DKS-plan. Å utvikle nye produksjoner er viktig for å opprettholde kvalitet og relevans. Mange eksisterende tilbud har imidlertid potensiale til å videreutvikles, eller det kan være muligheter for å sette nye idéer ut i livet med etablerte samarbeidspartnere. I den første fireårsperioden for DKS Lillestrøm prioriteres etablerte samarbeidspartnere i videreføring og utvikling av tilbud.

Eksempel på et igangsatt harmoniseringstiltak på 8. trinn fra skoleåret 2020/2021

Et eksempel på ulike tilbud som er videreført innenfor et felles tema er tilbudene som går under overskriften *Fra hånd til maskin*. *Fra hånd til maskin – Sagelva/Lillestrøm* og *Fra hånd til maskin – Gansbruket* er to eksisterende tilbud som er videreført med noen små justeringer. I tillegg utvikles et nytt og tredje tilbud på Slora mølle for de to ungdomsskolene i denne delen av kommunen. Elevene vil delta på ulike tilbud, men som allikevel har en del likhetstrekk gjennom temaene kulturarv, lokal industrihistorie og vannkraft.

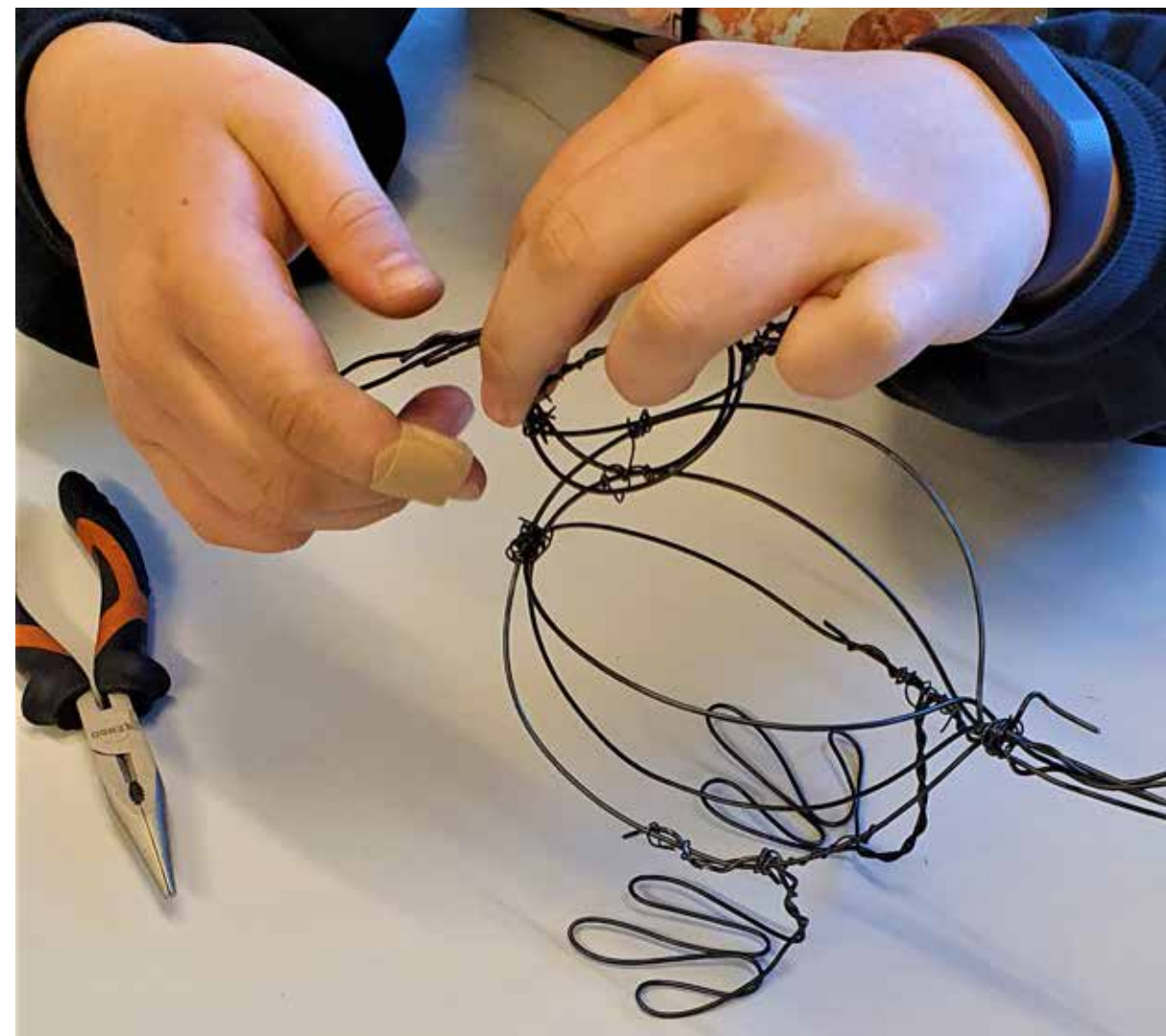

Inkludering

I Lillestrøm kommune er det tre skoler som tilbyr et helhetlig spesialpedagogisk tilbud til elever med psykisk utviklingshemming og/eller store generelle lærevansker; Frydenlund skole og ressurscenter, Skåningsrud skole og ressurscenter og Base 3 ved Garderåsen skole. DKS Viken produserer egne tilrettelagte tilbud for denne elevgruppen som skolene kan bestille direkte fra fylkeskommunen. Det har vært tradisjon for at disse elevene har blitt inkludert i en del av de lokale tilbudene, samt noen av fylkestilbudene der det har vært aktuelt. I kommende periode er det behov for å styrke dialogen med kulturkontaktene på disse skolene, og utforske hvordan elevene i større grad kan inkluderes slik at de også får et likeverdig og variert DKS-tilbud.

Tiltak for å nå et likeverdig kunst- og kulturtilbud:

- Gradvis harmonisere tilbudet gjennom fire ulike tiltak (utvide, videreføre, utvikle nye eller kutte tilbud).
- Prioritere etablerte samarbeidspartnere i videreføring og utvikling av tilbud, der det allerede er et grunnlag å bygge videre på.
- Se på mulighetene for større inkludering av og tilrettelegging for elever med spesielle behov.

3.2 Variasjon og relevans i tilbudet

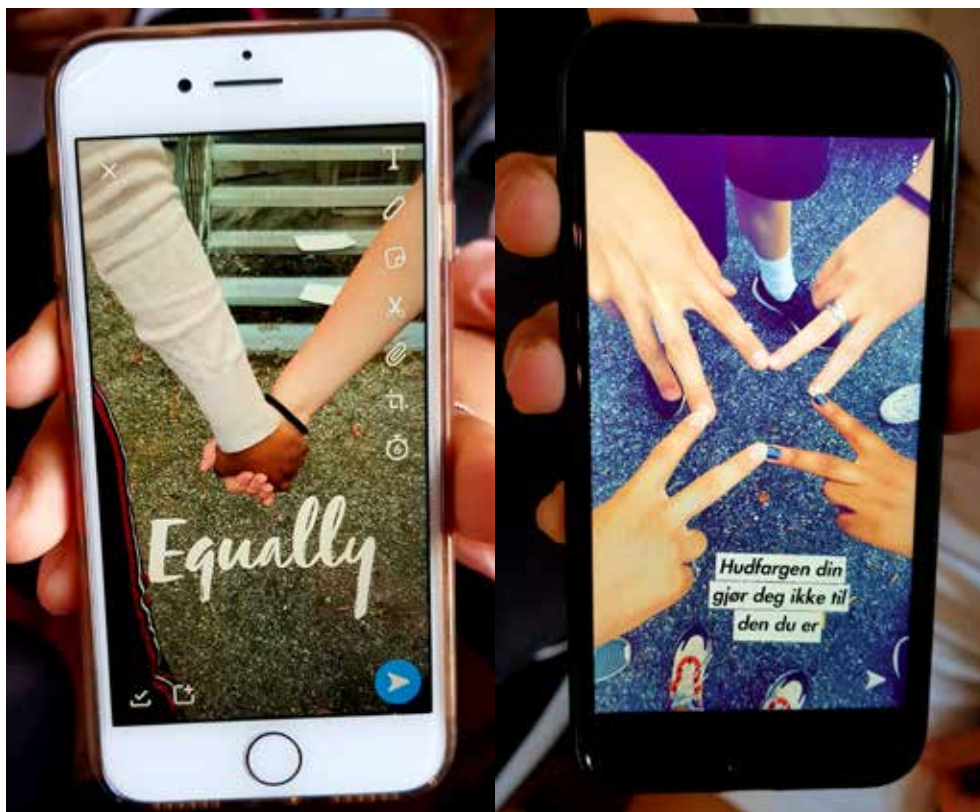
At elevene skal få oppleve et variert spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen, er blant de overordnede verdiene og prinsippene for grunnopplæringen. Også blant de nasjonale målene for DKS påpekes det at kulturtilbudet skal representere et kulturelt mangfold, og at det skal oppleves som relevant for elevene.

Prioritering av uttrykk og formidlingsform

De etablerte uttrykkene i DKS-ordningen er film, kulturarv, litteratur, musikk, scenekunst og visuell kunst. Enkelte produksjoner kan ha en klar plassering innenfor et av uttrykkene, mens andre produksjoner kan bestå av flere kunstuttrykk i samspill, eller inkludere elementer som dataspill eller digital formidling. For å ta vare på og styrke bredden og mangfoldet av kunst- og kulturuttrykk i DKS er det åpnet for at kommuner og fylkeskommuner selv kan gjøre lokale og regionale prioriteringer og sette i gang særskilte satsninger. For eksempel kan det være behov for å prioritere arbeidet med ett eller flere kunst- og kulturuttrykk som er lite representert i ordningen, eller ønske om å utforske nye kunst- og kulturuttrykk i ordningen (ref. Meld. St. 18).

Ulikt formidlingsformat

De ulike kunst- og kulturuttrykkene har ulikt formidlingsformat, med variasjon i størrelsen på deltakergrupper og varighet for hendelsene. Tilbud innen visuell kunst gis gjerne til én klasse av gangen, mens tilbud innen musikk og scenekunst har gjerne et høyt deltagertall med flere klassetrinn per hendelse, som krever at det leveres nye produksjoner hvert år. Tilbud som gis til enkelttrinn gir større mulighet for etablering av faste temaer eller produksjoner, siden de gis til nye elever hvert år. Dette gir større grad av forutsigbarhet og implementering av temaene i den ordinære undervisningen. Lengden på tilbudet avhenger av i hvor stor grad elevene selv skal være delaktige, eller om de kun skal være publikum. Verksteds- og aktivitetsbaserte tilbud krever mer tid.

Fordeling og forutsigbarhet

Tilbudene som leveres fra fylke og kommune skal ses i sammenheng og utfylle hverandre, og skal så langt det er mulig spres jevnt fordelt utover de ulike klassetrinnene i antall og uttrykk. Planen skal være forutsigbar med tilbud innen faste kunst- og kulturuttrykk på avtalte trinn, slik at temaene kan knyttes til undervisningen i for- og etterkant. Det skal tilstrebes å ha faste perioder for gjennomføring av de ulike tilbudene for å legge til rette for langsiktig planlegging, og for at de kan inngå som en del av skolens faste planer.

Relevante og representative tilbud

Et av de nasjonale målene for DKS er at tilbudene skal oppleves som relevante, og at de representerer et kulturelt mangfold av tilbud og utøvere. DKS-tilbudene gjøres relevante ved å sørge for at det er noe ved dem som elevene kan kjenne seg igjen i, eller som de kan relatere til eget liv. Elevene får innblikk i hvordan barn på samme alder levde i en annen tid, og de får delta i aktiviteter som tømmerfløting, harving eller felles musikkaktiviteter. Å selv få prøve tømmerfløting og harving er spennende og skaper en fysisk forståelse av hvordan dette arbeidet kunne være, mens å synge i fellesskap gir en annen opplevelse enn å synge alene. Når innholdet oppleves som relevant bidrar vi til å skape en fellesskapsopplevelse rundt kunst og kultur. Gjennom DKS vil elevene både møte uttrykk og elementer de kjenner fra før, og de vil bli kjent med nye og kanskje fremmede kunst- og kulturuttrykk. Ved hjelp av god informasjon om tilbudet kan lærerne forberede elevene før gjennomføring. Da oppleves selv nye og ukjente opplevelser relevante.

Mangfold

Mangfold i DKS-sammenheng handler både om variasjon og bredde i kunstarter og uttrykk, og om møter med ulike utøvere. DKS-tilbudene skal representere ulike retninger innenfor de ulike kunst- og kulturuttrykkene, for eksempel konserter innen ulike sjangre og fra ulike tidsepoker innen musikk, og visuell kunst inkluderer både billedkunst innen ulike retninger, arkitektur og design. Elevene skal møte utøvere i DKS-produksjoner som speiler befolkningen; utøvere med ulik bakgrunn og fra ulike kulturer, av forskjellig kjønn og fra ulike generasjoner. Lillestrøm kommune har en samarbeidsavtale med fylkeskommunen, og deler dermed også ansvaret for å sørge for relevans og mangfold med dem. De siste årene har det vært et krav om å integrere samiske kunst- og kulturuttrykk i ordningen. Fylkeskommunen har et større produksjonsapparat enn kommunene, og produserer også tilbud med samisk innhold. Dette prioriteres derfor ikke på kommunalt nivå i Lillestrøm, men det er et generelt fokus på å utfylle leveransen fra fylket når det gjelder mangfold og bredde.

Tiltak for å sikre variasjon og relevans i tilbudet:

- Prioritere sjangre og retninger innenfor de ulike uttrykkene som utfyller tilbudet fra fylkeskommunen, samt prioritere uttrykk, form og formidlingsformat som skaper variasjon totalt sett.
- Sørge for forutsigbarhet gjennom faste tilbud til de ulike klassetrinnene, slik at lærerne kan knytte innholdet til egen undervisning og forberede elevene.
- Legge vekt på at tilbudene skal oppleves relevante for elevene og deres liv.
- Sørge for at elevene får møte utøvere med ulik bakgrunn og kompetanse.

3.3 Elevdeltagelse – elevene skal få oppleve, skape og utforske

Et av de nasjonale målene for DKS er at elevene skal bli kjent med og utvikle forståelse for et variert spekter av kulturuttrykk. Å være aktivt deltagende eller utforskende kan bidra til økt forståelse og interesse.

Publikum versus deltager

En skolekonsert levert gjennom samarbeidsavtalen med DKS Viken spilles gjerne av et mindre ensemble på to-tre profesjonelle utøvere, og en teaterforestilling vises f.eks. av Unge Viken teater i skolens gymsal. Denne typen tilbud sikrer variasjon og kvalitet til alle elever hvert år. Elevene får oppleve et profesjonelt tilbud i et konsert-/forestillingsformat, og de får dele denne kulturopplevelsen i et fellesskap med sine medelever. Elevene får gode og relevante produksjoner, men er i større grad publikum enn aktive deltagere. Når det skal prioriteres hva slags DKS-tilbud som skal produseres lokalt i Lillestrøm, vektlegges variasjon også i grad av elevdeltagelse, ikke bare variasjon i uttrykk.

Utforsking av kulturuttrykk

For å bli kjent med og forstå hva dans er, holder det ikke bare å se en danseforestilling. Elevene må danse selv. De må oppleve hvordan det er å skape noe eller opptre i en felles koreografi, og kjenne på hva som kreves fysisk av en danser. Først da kan de få respekt og forståelse for hva dans er. På samme måte kan det å se på ferdige kunstarbeider være interessant, men det er gjennom egen utfoldelse at interessen for å utforske feltet kan bli vekket. Gjennom DKS i Lillestrøm legges det til rette for at elevene får møte profesjonelle utøvere innen ulike uttrykk, som både veileder elevene i kreative prosesser, demonstrere egne arbeider eller ferdigheter, og forteller om hvordan det er å arbeide innen feltet. Det å la elevene få utforske kulturuttrykkene på denne måten bidrar til at flere oppdager nye interesser, som kan føre til deltagelse i fritidsaktiviteter eller studier på sikt.

Formidlingsarena

De fleste av tilbudene levert av DKS Viken foregår i skolens egne lokaler, som regel i gymsal eller klasserom. Enkelte aktiviteter og opplevelser gjør seg best utenfor skolens lokaler, og gjennom de lokale tilbudene legger vi til rette for at elevene blir kjent med andre arenaer, kunst- og kulturinstitusjoner og kulturhistoriske steder i kommunen. Det prioriteres at elevene får være aktive og skapende i de lokale tilbudene, og at de får bli kjent med arenaer tilrettelagt for kunst og kultur.

Tiltak for å sikre elevdeltagelse:

- Vektlegge praktiske oppgaver og aktiviteter innenfor alle kunst- og kulturuttrykk.
- Prioritere lokale tilbud der elevene får delta og skape noe under veiledning av profesjonelle utøvere (verkstedtilbud).
- Sørge for at elevene får oppleve kunst- og kulturtilbud utenfor skolens arena, gjennom opplevelser satt i en lokal sammenheng og på arenaer tilrettelagt for kunst og kultur.

3.4 Lokal identitet og tilhørighet

Ifølge den overordnede delen av grunnskoleopplæringens verdigrunnlag skal skolen gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Innsikt i vår historie og kultur er viktig for utvikling av elevenes identitet og skaper tilhørighet til samfunnet.

Lokalhistorie, samfunnsperspektiv og felles identitet

Lillestrøm er en kommune med en relativt stor andel innflyttere, der nærmere 27 % av befolkningen er innvandrere eller norskfødte barn av innvandrere. En femtedel av innbyggerne er født i et annet land enn Norge (19,87%, kilde: SSB, sist målt 01.01.2020). Det å være en møteplass for ulike kulturer er ikke noe nytt for Lillestrøm. Da stedet Lillestrøm vokste fram fra 1850-årene fungerte jernbanen og sagbruksindustrien som et trekkplaster på folk fra hele landet som trengte arbeid, og det vokste fram en ny felles kultur. For innbyggerne i Lillestrøm i dag er det viktig å kjenne til lokalhistorien for å utvikle en felles identitet. Ved å kjenne til hva som har vært viktig i utviklingen av lokalsamfunnene i kommunen kan man lettere forstå hvorfor ting er som de er i dag. Møter og opplevelser gjennom DKS bidrar til å skape en lokal identitet og tilhørighet. Elevene blir kjent med betydningen blant annet jernbanen, tømmerfløting, sagbruksvirksomhet og annen lokal industrihistorie har hatt for utviklingen av lokalsamfunnet. De blir kjent med hvordan generasjonene før dem levde – hvordan det var å jobbe for storbonden eller som tømmerfløter, hvordan det var å være fattig eller rik, prestefrue eller husmann, og hva som var årsaken til at de bosatte deg der de gjorde allerede flere århundrer tilbake. For å forstå samtiden må man kjenne historien, og gjennom å kjenne historien kan man kjenne tilhørighet. Lillestrøm har flere viktige kulturminner, alt fra gravhauger fra vikingtiden til bevaringsverdige bygninger som Vølneberg gamle skole og Lurkahuset. Elevene i Lillestrøm skal få besøke og kjenne til kulturminnene i sitt lokalsamfunn, gjennom møter med formidlere og relevante aktiviteter.

Lokale kunst- og kulturinstitusjoner

Å ha en felles identitet i Lillestrøm kommune handler også om å kjenne til hva kommunen har å tilby i dag. Gjennom DKS blir elevene i Lillestrøm kjent med de ulike kulturinstitusjonene i kommunen, som Nitja senter for samtidskunst, Museene i Akershus, Unge Viken teater og Lillestrøm kultursenter. Alle barn og unge kjenner på den måten til en del av kommunens kulturelle fyrtårn, noe som kan bidra til økt bruk av disse på fritiden eller inn i voksenlivet.

Tiltak for å sikre lokal identitet og tilhørighet:

- Sørge for at elevene blir kjent med lokalhistorie, lokal kulturarv og stedsspesifikke elementer i kommunen.
- Samarbeide med lokale kunst- og kulturinstitusjoner om DKS-tilbud, slik at elevene får besøke og bli kjent med arenaene kommunen har å by på.

4. Lovverk og overordnede mål

Den kulturelle skolesekken er en del av lovverket og bidrar til at kommunen når en del av sine overordnede mål og strategier.

4.1 Kulturlova

Kulturlova ble vedtatt i 2007, og har som formål å

fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.

Den kulturelle skolesekken bidrar til å fremme profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudet og sørger for at alle elever får delta i kulturaktiviteter, som også nevnes i lovteksten. Eksponering for ulike kunst- og kulturuttrykk gjennom DKS kan også føre til at elevene oppsøker og deltar i relaterte aktiviteter på fritiden. Loven gir også føringer til kommunene om at det blant annet må sørges for økonomi for å legge til rette for lokal kulturvirksomhet. Dette gjelder blant annet DKS.

4.2 FNs barnekonvensjon

FNs konvensjon om barns rettigheter (Barnekonvensjonen) er en internasjonal avtale om barns rettigheter. Barnekonvensjonen ble en del av norsk lov i 2003, og ble nedfelt i Grunnloven i 2014.

Barns rett til kunst og kultur

I artikkel 31 slås det fast at barn har rett til *hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv*. Gjennom Den kulturelle skolesekken får alle elever tilgang til kulturelle og kunstneriske aktiviteter, som er tilpasset barnas alder. Det gir like muligheter og oppmuntrer til deltagelse i kulturlivet også utenom barnas skolehverdag.

Barns rett til å ytre seg

Ifølge artikkel 13 har barn rett til *ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og idéer av alle slag og på alle måter*. Denne retten gjelder også i kunstnerisk form. Gjennom Den kulturelle skolesekken blir elevene kjent med kunstneriske uttrykk de ellers kanskje ikke ville møtt. Det gir opplevelser og inntrykk der og da, og kan bidra til at elever på egenhånd starter med en ny aktivitet som teater, dans, musikk eller kunsthåndverk. På den måten får barnet nye redskap til å uttrykke seg.

Barns rett til informasjon som skaper forståelse, kunnskap og sosiale ferdigheter

Artikkel 17 handler om at *staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder, at det skal spres informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære, at massemedia og forleggere lager eget barnestoff, og at staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon*. Gjennom Den kulturelle skolesekken får barna møte kunst og kultur i trygge omgivelser tilpasset sin egen alder. De erfaringene elevene får i møte med ulike kulturuttrykk og tradisjoner bidrar til å forme identiteten deres, og praktiske kulturaktiviteter som f.eks. dans utvikler elevenes samarbeidsevner.

Barns rett til utdanning som skaper respekt for egen og andres kultur

Artikkel 29 tar for seg målet med utdanning, og sier blant annet at *utdanningen skal fremme utviklingen av barnets personlighet, og teoretiske og praktiske ferdigheter, og skape respekt for barnets egen og andres kultur*. Den kulturelle skolesekken bidrar til å utvikle respekt og kjennskap til egen og andres kultur, og til å skape et inkluderende og mangfoldig fellesskap.

4.3 Overordnede mål for grunnsopplæringen i Norge

Den overordnede delen av læreplanverket utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf og de overordnede prinsippene for grunnsopplæringen, som skolen skal bygge sin praksis på.

Opplæringslovens formålsparagraf

Opplæringslovens formålsparagraf sier blant annet noe om hvordan opplæringen skal være, hvilke verdier den skal bygge på, hva den skal bidra til eller gi innsikt i, og hvordan elevene skal bli møtt. Den kulturelle skolesekken bidrar blant annet til å

- *opne dører mot verda og framtida og gi elevane (...) historisk og kulturell innsikt og forankring*
- *utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon*
- *gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding*
- *la elevene få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong*
- *gi elevene utfordringar som fremjar danning og lærelyst*

Opplæringens verdigrunnlag

Menneskeverdet skal være en grunnleggende verdi for skolen og samfunnet, og skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring. Dette bidrar til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Felles referanserammer er viktig for den enkeltes tilhørighet til samfunnet, og vår felles kulturarv skal forvaltes videre. Skolen skal også bidra til kritisk tenkning og etisk bevissthet, skaperglede, engasjement og utforskertrang, respekt for naturen og miljøbevissthet, og demokrati og medvirkning.

I verdigrunnlaget påpekes det at vår estetiske sans utvikles i møte med ulike kulturelle uttrykk, og at de bidrar til å løfte fram nye perspektiver. Samtidig har kulturelle opplevelser en egenverdi, og elevene skal få oppleve et variert spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen. Den kulturelle skolesekken er et viktig verktøy i arbeidet med opplæringens verdigrunnlag.

Læring, utvikling og danning

Skolen har både et dannelsesoppdrag og et utdanningsoppdrag, og opplevelser gjennom Den kulturelle skolesekken bidrar til begge deler. Praktiske aktiviteter og møter med profesjonelle kunst- og kulturformidlere bidrar til dybdelæring, og gir elevene muligheten til å oppleve kjente temaer på nye måter. Tilbudene i Den kulturelle skolesekken støtter også oppunder arbeidet med de grunnleggende ferdighetene (lesing, skriving, regning, muntlig fortelling og digitale ferdigheter). Dette gjelder særlig for lesing, skriving og muntlige ferdigheter gjennom litteraturtilbud, men alle de fem ferdighetene utvikles gjennom aktiviteter eller for- og etterarbeid knyttet til DKS-tilbud innen de seks kunst- og kulturuttrykkene.

I læreplanverket er det definert tre tverrfaglige temaer som skal integreres i alle fag; *Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling*. Utvikling av DKS-tilbud knyttes til disse temaene, for eksempel gjennom aktiviteter som skaper forståelse for hvordan samfunnet har utviklet seg, og fortsatt er i endring. Sanselige og estetiske opplevelser, der elevene deltar praktisk, tar på, lukter, smaker, ser og hører, åpner flere innfallsvinkler til læring og forståelse.

4.4 Lillestrøm kommunes overordnede mål

Lillestrøm kommune har fire overordnede mål, basert på FNs bærekraftsmål.

- **Klima og miljø:** Lillestrøm kommune skal redusere klimagassutslippene og ha en god ressursforvaltning, samtidig som kommunen skal håndtere forventet befolkningsvekst.
- **By- og tettstedsutvikling:** Lillestrøm kommune skal ha en attraktiv regionby og livskraftige lokalsamfunn.
- **Hele livet:** Lillestrøm kommune skal støtte opp under innbyggernes mestring av egne liv i alle livets faser.
- **Innovasjon:** Lillestrøm kommune skal fremme åpenhet, læring og innovasjon.

Den kulturelle skolesekken forholder seg til de overordnede målene for kommunen, blant annet gjennom å benytte lokale utøvere i så stor grad som mulig. Dette fører til mindre reising, som reduserer klimagassutslippene. Det benyttes også buss bare når det er helt nødvendig, og legges opp til sykling til og fra tilbud som foregår utenfor skolen når det er mulig. Mange tilbud går fast hvert år, og materialer og utstyr blir derfor gjenbrukt. Det støttes oppunder og samarbeides med lokale institusjoner og foreninger spredt over hele kommunen, noe som er viktig når det gjelder by- og tettstedsutvikling. Tilbudene tilpasses barnas alder, og kulturarvtilbudene bidrar til å gi meningsfulle møter mellom barn og eldre. Møtene med kunst og kultur gjennom DKS kan åpne dører for elevene, og bidra til at de i større grad utforsker dette senere i livet. Å bli kjent med nye måter å uttrykke seg på kan også bidra til å pirre nysgjerrighet og nytenkning hos elevene.

Bilder

Alle bilder DKS Lillestrøm. Bilde s. 20 Ida Hasund.

Den kulturelle
skolesekken
Lillestrøm